

Многи политичари широм Европе, када говоре о економској кризи у ЕУ, говоре о томе да је најгоре прошло. Ми им не верујемо. Политичари не нуде озбиљан одговор, образложење, ни аргументацију. Па, како ће се криза Еврозоне стварно окончати?

Да видимо, шта о текућој кризи већ знамо. Да подсетимо, Еврозона обухвата земље ЕУ које користе заједничку валуту.

Знамо да су земље ЕЗ (Еврозоне) међу најзадуженијима на свету. Велика задуженост је терет који се лакше носи када је привреда динамична. Ако није, задуженост постаје наковањ око врата у хладној води. Да се не би удавиле, чланице ЕЗ морају бити јако привредно динамичне, не у поређењу једна са другом, већ у светској утакмици. Данас то нису.

Као и код других реструктурирања, и Еврозона мора мењати правни облик. Пре свега да би потребни потези имали легитимитет, али и довољну трајност како би жељени ефекат био остварен.

Знамо да земље ЕЗ имају огромне потребе за свежим капиталом у 2011. години. Поготово неке чланице, све познатије као “периферија” ЕЗ. Да не лицитирамо апсолутним износима, будући да су огромни бројеви у питању, погледајмо новчане потребе (за 2011 г.) изражене у процентима националног бруто производа: Португал 20,5%, Шпанија 19%, Италија 24,5%. Има развијених привреда и са знатно вишим процентима, као САД 27% или Јапан са 59%, али поверење зајмодаваца према земљама “периферије” ЕЗ је нарушено, а у тој ситуацији потребне суме делују застрашујуће. Поготово на инвеститоре.

Озбиљно, како они уопште мисле да се извуку?

Пише: Дарко Стрижак
петак, 31 децембар 2010 20:02

Не охрабрује ни чињеница да је значајан удео капитала већ пласиран у “периферију” ЕЗ из стабилнијих земаља ЕЗ (а помиње се збирна бројка од 1.200 милијарди евра колико су банке из Немачке, Француске и Британије пласирале на “периферију”), па већ пласиран новац кочи нови одлив.

Знамо да је чланицама ЕЗ теже да своје привреде учине конкурентнијим чињеницом постојања заједничке валуте. Колико је ово важно у данашњем тренутку можемо видети и по упадљивом оклевању чланица ЕУ које не деле евро да у њега уђу (са изузетком Естоније). Девалвација валуте није једино решење за подизање конкурентности, али је битно оружје у арсеналу који други имају у рукама, а земље ЕЗ немају.

Знамо да је квалитет живота у земљама ЕЗ сјајан и да је веома мало људи на целом свету који не завиде срећницима, житељима ЕЗ. Такав квалитет живота има своју цену.

За потребе овог текста није нужно разматрати и друге параметре, као незапосленост или демографију, мада оне свакако битно утичу , како на проблем тако и на решења.

Који су могући расплети?

Овде се нећемо бавити алтернативним стазама, на које указује историја, рецимо, могућом појавом нове технологије у Европи која суштински мења и унапређује постојећу економску структуру. Или, великим ратом који мобилише све ресурсе земаља учесница уз елиминацију незапослености и укупног социјалног проблема.

Шта се у ЕУ ради и у шта се улаже огроман напор, колике су шансе за резултат и бољитак? Анализа овога типа има смисла само уколико се све опције допуштају, мада вероватноће истих не морају бити једнаке. Наравно, опције не искључују једна другу, комбинације две или више њих су могуће, чак вероватне.

Реструктурирање или структурална реформа ЕЗ

Као и код других реструктурирања, и Еврозона мора мењати правни облик. Пре свега да би потребни потези имали легитимитет, али и довољну трајност како би жељени ефекат био остварен.

Већ овде имамо проблем: како помирити додатну централизацију (као код увођења више централне контроле прављења буџета, потом буџетске контроле, па издавања јединствених еурообвезница итд.), са мањом централизацијом и економском иновативношћу потребном за налажење начина за излазак из кризе појединих држава и привредних субјеката? Како ове суштински супротне процесе усмерити у правцу циља и још наћи задовољавајуће правне форме?

Већ смо помињали јединствене еврообвезнице. Ту обвезницу би пласирала ЦЕБ (Централна европска банка), и ова обвезница би ризик отплате пребацила на ЕЗ, са појединачних чланица – земаља издаваоца обвезница, као што је сада случај. ЕЗ јединствену обвезницу засад још нема.

Реструктурирање значи и контролу и смањење буџетских дефицита. Интензивно се ради на произвођењу потребних бројки за буџете следећих година. Примена усаглашених бројки сресће сусретно неколико огромних проблема. Прво, прихватање и одобравање стезања каиша од укупног становништва земаља чланица, а нарочито слојева који ће бити више погођени кресањима трошкова.

Потом, прикупљање довољно средстава на приходовној страни фискаса, у условима минималног раста привреде, или чак стагнације, негде у ЕЗ и пада.

Истовремено, већа централизација ЕУ повлачиће и нове трошкове, које, опет, морају поднети порески обвезници ЕУ, а у условима генералног стезања каиша.

На крају, већ одобрени пакети помоћи, као и нови, који ће неизбежно морати, не само да се одобре, већ и да се стварно финансирају. Сви ови фондови морају имати стварно покриће, а тај извор у стварном свету не може бити само спољно задуживање.

Везано за претходну тачку, реструктурирање ЕЗ значи и контролу инфлације. Данас је ЕЗ ближа имању проблема дефлације, али притисак на буџете, уз смањену могућност спољног задуживања, могао би инфлаторно деловати. Грађанима Србије добро је познат цео процес, са све хиперинфлацијом, из недавне прошлости.

Већ смо помињали јединствене еврообвезнице. Ту обвезницу би пласирала ЦЕБ (Централна европска банка), и ова обвезница би ризик отплате пребацила на ЕЗ, са појединачних чланица – земаља издаваоца обвезница, као што је сада случај. ЕЗ јединствену обвезницу засад још нема. До сада стабилне чланице нису биле заинтересоване да гарантују дугове осталих. Данас се чини да је општа гаранција једино што ће убедити стране инвеститоре да ће своје будуће улоге наплаћивати, бар када је “периферија” у питању. Да би неко у ЕЗ прихватио огромну, а безусловну обавезу, сигурно ће тражити много, што до сада није имао, за узврат. У изгледу је крупно реструктурирање односа међу чланицама.

Репрограмирање обавеза чланица ЕЗ

Да ли је ико озбиљан у последњих четрдесетак година могао да прозбори те речи у контексту западне и северне Европе?

За мрмљање у том смислу још пре пар година би следила лудачка кошуља и место у душевној болници.

Озбиљно, како они уопште мисле да се извуку?

Пише: Дарко Стрижак
петак, 31 децембар 2010 20:02

Иронично, баш репрограм обавеза, могао би олакшати презадуженима из ЕЗ, да уз исправну процену куда, како и чиме даље са националним економијама ухвате сламку спаса за своје привреде. Наравно, релативно највећи губитак би морали да прихвате баш инвеститори који нису из ЕЗ, ако се слажемо да су улагачи из земаља ЕЗ до сада имали више користи од других (оних ван ЕЗ), не само по основу наплаћених ануитета (где су изједначени) већ чињеницом живота и рада у лепом делу света.

Значи, неко из земље без савршене инфраструктуре и друштвене надградње које ужива ЕЗ, прихватио би да за свој рачун финансира даљи живот ЕЗ бајке, после векова колонијалне и неоколонијалне злоупотребе ?

Поборници репрограма обавеза можда могу размишљати о репрограму, али, реално, само у оквиру саме ЕЗ, или, можда ЕУ. Овај, сужени, обим репрограмирања, сасвим сигурно, није довољно велик. То чини ову опцију мање реалном.

Напуштање заједничке валуте

Ово је тема о којој смо већ писали, можда треба рекапитулирати предности и недостатке у два пасуса. Замислимо да у условима заједничке валуте смањење трошкова (пре свега плата, али и другогa што утиче на конкурентност) достигне ниво који људи у земљама чланицама ЕЗ више не желе или не могу да трпе.

Ако би чланица иступила из ЕЗ, погодност би била девалвација нове валуте, чиме извоз робе и услуга постаје конкурентнији за проценат девалвације. Уколико је привреда земље релативно здрава, повећан извоз обезбеђује додатни приход за сервисирање дугова, како буџета, тако и привреде.

Недостаци су бројнији. Бекство капитала из такве земље, страног и домаћег, како би се избегао губитак на новој домаћој валути која би губила вредност. А мора је губити, како би привреда била конкурентнија, зато се управо из заједничке валуте и бежи. Следи повећан терет сервисирања дугова, јер нова валута губи вредност. Следи потпуни престанак прилива капитала из иностранства.

Парадоксално, али чак и чланице које немају разлога да беже из заједничке валуте трпеле би последице. Рецимо, њихове нове валуте, баш као фактор стабилности у окружењу девалвација, добијале би на вредности, и тиме умањивале конкурентност привреде.

Овако сагледана могућност напуштања ЕЗ не чини се реалном.

Ако сматрамо да смо претпоставили све опције реално на располагању ЕУ И ЕЗ, морамо закључити да суштинска реформа ЕЗ И ЕУ једина може довести до каквог-таквог расплета, уз очување Уније. Овај процес ће се завршити драматично другачијом заједницом од оне коју смо имали 2007. године, или оне коју имамо данас.

Ако сматрамо да смо претпоставили све опције реално на располагању ЕУ И ЕЗ, морамо закључити да суштинска реформа ЕЗ И ЕУ једина може довести до каквог-таквог расплета, уз очување Уније. Овај процес ће се завршити драматично другачијом заједницом од оне коју смо имали 2007. године, или оне коју имамо данас.

Какве су шансе да се Србија (с)нађе у том новом организму? Које нове услове за учлањење и опстанак унутар ЕУ треба очекивати?

Данас на ова питања немамо одговоре, ако изузмемо демагогију.

Једно је сигурно, да ће нови услови за Србију, пре свега из економске сфере, дакле

Озбиљно, како они уопште мисле да се извуку?

Пише: Дарко Стрижак
петак, 31 децембар 2010 20:02

привреде, финансија, законодавства и правосуђа, бити вишеструко захтевнији него што су то сада, крајем 2010 године.